

D. U. K. renkantis profesiją ir studijas

Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – JRD) kreipėsi į Jaunimo informavimo ir konsultavimo taškus, norėdamas sužinoti su kokiais klausimais dažniausiai kreipiasi jauni žmonės rinkdamiesi studijas bei profesiją.

Informavimo ir konsultavimo taškų atsakymai parodė, kad dažniausiai jaunuolių keliami klausimai yra labai panašūs. Susistemintą informaciją JRD parengė dažniausiai užduodamų klausimų ir atsakymų sąrašą, kuris gali padėti renkantis studijas, profesiją.

1. Kaip sužinoti, kokia profesija man tinka? Ką daryti, jei nežinau kokias studijas pasirinkti?

Renkantis studijas ar profesiją svarbu apsvarstyti, kokios tavo stipriosios ir silpnosios savybės. Atsakyti į klausimus: kokia veikla patinka užsiimti? Kokie dalykai sekasi gerai, o kokie – prasčiau? Kokios tavo asmeninės savybės geriausiai atsiskleidžia tam tikrose situacijose? Kas tau sekasi geriausiai ar įdomiausia? Koks darbas labiau patinka: analitinis ar praktinis?

Galima pasitarti ir su tėvais, mokytojais, būrelių vadovais, kurie gali patarti atrasti tavo stipriąsias asmenines savybes, gabumus. Tačiau renkantis svarbiau vadovautis savo norais, o ne kitų nuomone.

Svarbu kuo geriau susipažinti su įvairiomis profesijomis bei studijomis, rinkti kuo daugiau informacijos apie jas, lygini tarpusavyje: dalyvauti įvairių įstaigų organizuojamuose „atvirų durų“ renginiuose, dalyvauti susitikimuose su įvairių profesijų, aukštųjų mokyklų atstovais, drąsiai kelti klausimus jaunimo konsultantams, studentų ar mokymo įstaigų atstovams.

Nežinant, kokios profesijos ar studijos domina, verta atlikti profesijos pasirinkimo, asmenybės nustatymo testus, kurie gali padėti pasirinkti kryptį, kuri atrodo įdomi, ar kurioje gerai sektųsi:

- Karjeros pasirinkimo testai – kurstoti.lt
- Įvairūs testai – cvonline.lt
- Asmenybės kryptingumo įvertinimas – euroguidance.lt
- Asmenybės tipo nustatymas pagal D.Kersey testą – socionika.org
- Profesijos pasirinkimas – dreamfoundation.eu; euroguidance.lt
- Profesijos pasirinkimas pagal Ohn L.Holland'o testą – kastu.lt
- Komunikacinių-organizacinių polinkių įvertinimas – euroguidance.lt

2. Kokia profesija ir studijos yra populiariausios? Ar mano pasirinkta profesija bus paklausi darbo rinkoje dabar ir po kelerių metų, ar rasiu darbą?

Populiariausios studijos dažniausiai laikomos tomis, į kurias yra stojama daugiausiai. Tačiau tai nebūtinai rodo ir populiarumą darbo rinkoje. Dažnai dalis aukštąsias mokyklas baigusių studentų sėkmingai įsidarbina kitoje, nei studijavo, srityje. O prognozuoti ateitį bei nuspręsti kokios profesijos bei studijos bus paklausios bei reikalingiausios taip pat yra sudėtinga.

Svarbu atkreipti dėmesį į tai, jog dažniausiai universitetai yra orientuoti į bendrųjų kompetencijų ir žinių suteikimą, analitinį darbą, kolegijos yra labiau orientuotos į praktinį mokymąsi, o profesinės mokyklos – suteikia konkrečią profesiją.

Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijos bendrajam priėmimui organizuoti (toliau - LAMA BPO) interneto puslapyje pateikiamas 2012-2014 m. populiariausių studijų bei kryptių renkantis sąrašas: <http://www.lamabpo.lt/bendrojo-priemimo-rezultatai/2014#722>

2014 m. populiariausios universitetų studijų programos tarp stojančiųjų (pirmu pageidavimu)

Nr.	Studijų programa	Universitetas	Pageidavimų skaičius
1.	Medicina	LSMU	889
2.	Medicina	VU	545
3.	Odontologija	LSMU	458
4.	Teisė	VU	387
5.	Ekonomika	VU	337
6.	Programų sistemos	VU	314
7.	Treniravimo sistemos	LSU	312
8.	Teisė ir maitinės veikla	MRU	305
9.	Teisė ir ikiteisminis procesas	MRU	300
10.	Veterinarinė medicina	LSMU	292

2014 m. populiariausios kolegijų studijų programos tarp stojančiųjų (pirmu pageidavimu)

Nr.	Studijų programa	Kolegija	Pageidavimų skaičius
1.	Kosmetologija	KK	277
2.	Higieninė ir dekoratyvinė kosmetologija	VK	260
3.	Bendrosios praktikos slauga	VK	235
4.	Transporto logistika	VTDK	229
5.	Tarptautinis verslas	VK	201
6.	Kineziterapija	VK	171
7.	Grožio terapija	KVK	167
8.	Miško ūkis	KMAIK	164
9.	Bendrosios praktikos slauga	KK	162
10.	Jūrų laivavedyba	LAJM	162

Kiekvienais metais Lietuvos darbo birža rengia paklausiausių profesijų suvestinę.

2015 m. gegužės mėn. paklausiausios profesijos

Specialistai	Kvalifikuoti darbininkai ir paslaugų sektoriaus darbuotojai	Nekvalifikuoti specialistai
Reklamos ir rinkodaros specialistai	Parduotuvių pardavėjai	Krovikai
Administratoriai ir vykdomieji sekretoriai	Sunkiasvorių sunkvežimių ir krovininių transporto priemonių vairuotojai	Biurų, viešbučių ir kitų įstaigų valytojai, kambarinės ir pagalbininkai
Sandėliavimo tarnybos tarnautojai	Virėjai	Nekvalifikuoti apdirbimo pramonės darbininkai
Apskaitos ir buhalterijos tarnautojai	Lengvųjų automobilių, taksi ir furgonų vairuotojai	Pakuotojai (rankomis)

Buhalteriai	Dažytojai ir giminiškų profesijų darbininkai	Nekvalifikuoti mišriojo augalininkystės ir gyvulininkystės ūkio darbininkai
Verslo paslaugų agentai	Siuvėjai, kailininkai ir kepurininkai	Prekių krovėjai į lentynas
Slaugos specialistai	Statybininkai	Skalbėjai ir lygintojai (rankomis)
Pardavimo atstovai	Judamųjų žemės ir miškų ūkio įrenginių operatoriai	Nekvalifikuoti miškų ūkio darbininkai
Taikomųjų programų kūrėjai	Vandentiekininkai ir vamzdynų montuotojai	Virtuvės pagalbininkai
Taikomųjų programų kūrėjai	Suvirintojai	
Statybos vadovai		

Taip pat Lietuvos darbo biržos interneto puslapyje skelbiama ir paklausiausių profesijų apskrityse suvestinė:

https://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/paklausios_profesijos.aspx

3. Kaip pasirinkti tinkamas studijas ar mokymosi įstaigą?

Renkantis tinkamiausią mokymosi įstaigą pirmiausia derėtų įvertinti visas mokymosi įstaigas, kuriose galima mokytis norimą specialybę. LAMA BPO pateikia visų aukštųjų mokyklų studijų programas (<http://www.lamabpo.lt/studiju-programos#top>), o Studijų kokybės vertinimo centras atlieka aukštųjų mokyklų bei studijų programų vertinimus bei pateikia rezultatus (<http://www.skvc.lt/default/lt/?open=27>).

Taip pat vertėtų atkreipti dėmesį į tai, ar aukštoji mokykla savo studentams siūlo bendrabučius. Pasidomėti apie siūlomas papildomas veiklas: šokių, teatro ar dainų ansamblius, įvairius klubus, savanorystę, mokslines draugijas ir pan.

4. Kokios yra artimiausios mokymo įstaigos, kuriose galėčiau studijuoti ar įgyti profesiją?

LAMA BPO interneto puslapyje pateikiami Lietuvos aukštųjų mokyklų sąrašai ir kontaktai:

- Universitetai: <http://www.lamabpo.lt/turinys/aukstosios-mokyklos/universitetai?page=1>
- Kolegijos: <http://www.lamabpo.lt/turinys/aukstosios-mokyklos/kolegijos#top>

Čia pateikiamas ir profesinių mokyklų sąrašas: <http://www.info.lt/rubrika/Profesin%C4%97s-mokyklos/100276582>

5. Kokį darbą dirba konkrečios profesijos specialistai, pvz.: viešųjų ryšių specialistas, farmokotechnikas? Kokį atlyginimą galėčiau gauti pasirinkęs vienokią ar kitokią profesiją?

Darbo atlygis dažnai skiriasi ir priklauso nuo užimamų pareigų, srities, patirties. Tačiau informaciją, apie galimas darbo perspektyvas baigus studijas galima rasti aukštųjų mokyklų svetainėse, prie studijų programų aprašymų.

Taip pat galima pasidomėti ir pačios aukštosios mokyklos darbuotojų, konsultavimo centrų ar studentų atstovų. Aukštosios mokyklos, gimnazijos, vidurinės mokyklos dažnai

organizuoja įvairias karjeros dienas, kurių metu dalyvauja aukštųjų mokyklų atstovai ir specialistai iš įvairių įstaigų bei organizacijų, kurie gali plačiau papasakoti apie konkretaus darbo subtilybes. Norint sužinoti kokį darbą dirba konkrečios profesijos specialistai, vertėtų dalyvauti įmonių organizuojamuose „atvirų durų“ renginiuose, pabendrauti su tos srities specialistais, kurie galėtų papasakoti apie savo darbą, karjeros galimybes bei perspektyvas.

Siekiant plačiau susipažinti su konkrečia specialybe, atlygiu ar darbais, kuriuos dirba tos srities specialistai, vertėtų pasidomėti įmonių ir įstaigų siūlymais savanoriauti ar atlikti praktiką. Tokiu būdu įgyjant galimybę iš arčiau susipažinti su darbo specifika.

6. Kokių egzaminų reikės norint studijuoti tam tikrą pasirinktą studijų programą?

LAMA BPO puslapyje pateikiama 2015 m. balų skaičiuoklė (<http://www.lamabpo.lt/skaiciuokle#top>). Čia galima ne tik pasižiūrėti, kiek ir kokių egzaminų reikia norint studijuoti norimą studijų programą, bet ir kokio dydžio balų reikia norint gauti valstybės finansuojamą ar nefinansuojamą vietą.

7. Ar yra galimybė mokytis nemokamai? Kokias studijų programas rinktis norint mokytis nemokamai?

Geriausiai brandos egzaminus išlaikę stojantieji šalies aukštosiose mokyklose gali mokytis nemokamai. Tai priklauso nuo stojančiojo konkursinio balo bei kitų, norinčių studijuoti tą pačią programą, balų (kuo aukštesnis balas, tuo didesnė tikimybė studijuoti nemokamai). Taip pat priklauso nuo to, kiek valstybė tais metais yra skyrusi krepšelių atitinkamai studijų programai (1 krepšelis atitinka 1 valstybės finansuojamą, t.y. nemokamą vietą).

Valstybės finansavimą galima gauti tiek stojant į nuolatinės, tiek ir į iššestines studijų programas. Studijuoti nemokamai yra galimybė beveik visose aukštosiose mokyklose, tačiau tikslesnį programų sąrašą galima rasti LAMA BPO svetainėje.

Svarbu žinoti, jog aukštosios mokyklos kas semestrą ar vienerius studijų metus peržiūri studijų rezultatus (vyksta rotacija). Jei valstybės finansavimą gaunančio studento vidurkis bus daugiau kaip 20 proc. punktų žemesnis už bendrą kurso vidurkį, studijų krepšelio studentas neteks. Jo krepšelis gali atitekti geriausiai besimokančiam iki tol mokėjusiam už studijas bendrakursiui.

Valstybei būtinos, bet tarp stojančiųjų nepopuliarios specialybės gali gauti tikslinį finansavimą. Tikslinę studijų vietą gavęs studentas, baigęs mokslus, turės trejus metus atidirbti pagal įgytą specialybę. Valstybės tikslinio finansavimo studijų programoms įgyvendinti skyrimo aprašas: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc?p_id=416297&p_query=&p_tr2=2. Tikslinio finansavimo prašymas: <http://www.lamabpo.lt/bendrasis-priemimas/2015#787>.

8. Kaip užpildyti dokumentus, stojant į aukštąsias mokyklas?

Bendrojo priėmimo prašymai teikiami tik internetu per Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijos bendrajam priėmimui organizuoti informacinę sistemą (LAMA BPO ISO).

Daugiau informacijos apie dokumentų pateikimą, svarbias datas galima rasti LAMA BPO interneto puslapyje. Skiltyje „Bendrasis priėmimas“ (<http://www.lamabpo.lt/bendrasis-priemimas/2015#top>) pateikiama visa informacija, reikalinga stojant į aukštąsias mokyklas: datos, reikalingi dokumentai, jų pildymas ir pan.

9. Ką daryti, jeigu įstojus studijos pradeda nepatikti? Kaip nutraukti studijas?

Jei netenkintų pasirinktų studijų kokybę, sąlygos arba sudomintų kita tos pačios krypties programa, studijų krepšelių, sėkmingai išlaikius pirmojo semestro egzaminus, galima „persinešti“ į tos pačios srities studijų programą toje pačioje ar kitoje aukštojoje mokykloje (jeigu studijuojami pirmojo semestro dalykai nesiskiria daugiau nei 15 kreditų).

Galima bandyti plačiau pasidomėti apie savo studijų programą – galbūt vėlesnių semestrų metu bus dėstomi įdomesni dalykai. Taip pat galima nutraukti studijas. Bakalauro pakopoje galima nutraukti studijas pirmojo semestro metu be jokių kriterijų ir jokių finansinių pasekmių, o vėlesnių studijų metu, studijuojant valstybės finansuojamoje vietoje – svarbu neturėti akademinų skolų. Jeigu studijos nutraukiamos nebaigus pusės savo studijų laikotarpio – galima dar kartą studijuoti toje pačioje studijų pakopoje valstybės finansuojamoje vietoje.

10. Ar profesinio rengimo centrų diplomai yra pripažįstami užsienyje?

Lietuvoje įgyti kvalifikacijos pažymėjimai, profesinio mokymo diplomai pripažįstami ir užsienyje.

11. Kur galėčiau tęsti studijas po mokslų profesinėje mokykloje?

Po mokslų baigimo profesinėje mokykloje asmuo gali stoti į universitetus ir kolegijas. Vadovaujantis ministro įsakymu: „12.2. Stojantiems į kolegijų studijų programas ir baigusiems tos pačios švietimo srities profesinio mokymo programas su pagyrimu arba baigusiems tos pačios švietimo srities profesinio mokymo programas ir turintiems ne mažesnę kaip vienerių metų darbo stažą pagal įgytą profesiją pridedamas 1 balas“.

12. Kur būtų galima sužinoti daugiau apie studijas užsienyje?

„Kalba.lt“ konsultuoja studijų užsienyje klausimu (<http://www.kalba.lt/studijos-uzsienyje/>). Taip pat „Kur stoti“ interneto puslapyje gali rasti užsienyje studijuojančių studentų patarimų (<http://www.kurstoti.lt/rubrika/6>). Daugiau nuorodų:

- Apie studijas užsienyje: www.dreamfoundation.eu
- Lietuvoje įgyto išsilavinimo pripažinimas užsienyje – www.enic-naric.net
- Organizuojami stojimai į užsienio aukštąsias mokyklas – www.kastu.lt

Taip pat kiekvienais metais vasario mėnesį Vilniuje „Litexpo“ parodų rūmuose vyksta studijų paroda, kurioje dalyvauja ir aukštosios mokyklos iš užsienio, kurios galis suteikti informacijos apie studijas konkrečioje užsienio šalyje.